

Történelem

Minden könnynek gyötrelemnek,
 Minden szónak, minden tettnek,
 Férfi-jajnak, asszony-jajnak,
 Szívettpő bús panasznak,
 Sötétségnek, fényességnek,
 Imádságnak, szidalomnak,
 Hideg szívnek, irgalomnak
 Magja terem! — élő magja.
 Szél felkapja. Rög ringatja.
 Dajkálgatják napok, éjek,
 Hónapok és hosszú évek,
 Rozzant kunyhók, díszes házak,
 Fáradt szívek, izzó vágyak...
 Dajkálgatja múlt és jelen
 — S lesz belőle: történelem!

MÓRA LÁSZLÓ.

Ünnepi beszéd hősök ünnepére.

MAGYAR TESTVÉREIM!

Véletlen, vagy szándékosan történt-e, hogy az év legszebb hónapjának, májusnak virágban pompázó napjaiban szentelünk ünnepet a női és férfi eszményképnek? Május első vasárnapja az édesanyáké, mint akik a legszebb, legszentebb kötelességet teljesítik e földön, amikor biztosítva az emberiség fennmaradását, magukra vállalják az édesanyai méltóság fenségét, hogy életüket feláldozzák a családi szentélyben.

Amilyen szent áldozat azonban az édesanyai hivatás, éppen annyira szent és áldozat a hazáért való élet-feláldozás is. Ez a férfiaknak jutott osztályrészül. S hogy mindkettőt, a női és férfi eszménykép ünneplését virágos májusban végezzük, van abban valami fenségesen fölemelő.

A haza a mi mindenünk. Bele születünk, ő véd, gondoz, amíg arra szorulunk, neki dolgozunk, érte élünk, küzdünk férfikorunkban, hogy azután elvesztve erőnket, munkaképességünket ismét a haza gondviselő gondosságára bízuk magunkat. Milyen felemelő érzés magyarnak lenni! Tudni azt, hogy minden magyar egytestvérünk, akiknek közös édesanyánk van: Magyarországi! Itt születünk, itt dalolt altató dalt édesanyánk, ezen az istenáldotta magyar földön, itt verejtékeznünk a munka éveiben, itt építjük meg hajlékunkat, azon a földön, amelyben talán minden porszemet őseink verejtéke, könnye, vére szentelt meg magyarrá. És aztán, ha elkövetkezik az elválás nagy pillanata,

visszahullunk az édes anyaföld ölébe, hogy porladó őseinkkel elvegyülve tápláljuk utódainkat az idők végezetéig.

Van azonban a férfi életnek egy különösen szent áldozata a hazáért: a munka. A hazáért élni, érte küzdeni, — talán ez a földön a legnagyobb, legnemesebb feladat, amit férfi magára vállalhat. Ugy-e, az édesapa minden idejét, minden gondját a családjáért való törődés foglalja le. Hogyne foglalná le ugyanazt teljes egészében a magyar haza, amely mindnyájunknak eltartó édesanyánk. Csak az élt igazán tartalmas életet, akinek munkájából nemcsak családja, hanem hazája is értékekhez jutott.

Bekoronázója a férfi kötelességeknek az a szent hivatás, amikor a hazához való rendületlen ragaszkodás, köteles hűség és hála önfeláldozássá magasztosul. Mi a hősiesség? Az élet viszszaadása annak, akitől való, csak azért, hogy hazánk ép, sértetlen, szeplőtelen maradjon.

Óh, milyen könnyű azt kimondani: hősiesség! bátorság! önfeláldozás! — amíg nem gondoljuk végig, mit jelentenek e szavak! A bátorság azt jelenti, hogy többet kell adnunk a kötelességnél. Mernünk kell kötelességet vállalni akkor is, ha veszedelemmel jár, ha testi épségünket fenyegeti, mert méltónak találjuk édes hazánkat még ez áldozatra is.

Még nagyobb a hősiesség, amelyben már a bátorságnál is több van, mert egyenesen azzal a tudattal vállalja a feladat teljesítését, hogy azt csak élete kockáztatásával teljesítheti. Milyen elszánás, a hazaszeretetnek mekkora foka kell ilyen vállalkozáshoz: igazi férfi szív, talpig férfi lélek tud hős lenni! Azok a hősök, akik a vállalt kockázatos feladat végzése közben életüket áldozzák hazánkért: azok adják a legnagyobb, legszentebb áldozatot, amit ember, magyar hazáért hozhat: az Isten-teremtette életet. Nem pocskolása ez a jó Isten munkájának, ellenkezőleg, a legfenségesebb emberi kötelességvállalás, amelyben benne van az áldozat emberi mértékkel mért legnagyobb fajtája: önnönáldozatunk is.

Ne mondja senki, hogy ez könnyű dolog! Jusson csak emlékezetünkbe az a sok-sok elmulasztott kötelesség, amelyet olyan könnyen elhanyagoltunk, felhasználva minden mentséget, amely kezünkügyébe esett. De szívesen elkerüljük a munka nehezét, ha egy módot is találunk arra, hogy azt megtehessük. Csak egész férfi tud teljes akaraterővel szembeszállni a munkával, a nehéz és nehezen megközelíthető célokért, amelyek elérése küzdelmet, kitartást, esőggedetlen akaraterőt kívánnak. Mennyivel nagyobb, szentebb akkor hát az a feladatvállalás, amely mindezek mellett még veszedelemmel is fenyeget, sőt egyenesen életünket követeli áldozatul! Aki ilyet vállal, az a legnagyobb szerű kötelességet teljesíti a földön, amit ember vállalhat és végezhet.

Ezért váltja ki legnagyobb tiszteletünket a hősiesség, történjék az munkában, háborúban, nagy célokért, a nemzet javáért!

Csak az édesanya önfeláldozása mérhető a férfi hősisességhez

nagyságban, fenségességben. Méltó tehát, hogy amikor megemlékezünk az édesanyjai élet magasztosságáról, eszünkbe idézzük azok emlékét is, akik példát mutattak a férfi-élet legnagyobb szerű kötelességteljesítéséből, amely az élet-áldozásig tartott!

E két legszebb, legnagyobb földi erény nélkül nincs nemzet, nincs haza e földön. Mert mi teheti naggyá, boldoggá a hazát? — ha nem az édesanyák áldozatos élete és a férfiak bátor, hős és minden áldozatra kész kötelességvállalása!

Gazdag lehet egy ország, lehetnek kincsei, népe lehet megelégedett, de naggyá csak fiainak szent akarata teheti! Ez pedig a nőknél, a férfiaknál a hősiességig menő kötelességteljesítés!

Hajtsátok meg fejeteiket hőseink előtt, akik példát adtak minden utódoknak arra, hogyan szeressük a hazát!

Tartozunk nekik ezzel a hálás megemlékezéssel, de azzal a fogadalommal is, hogy méltók akarunk és leszünk hozzájuk a hazáért való kötelesség-vállalásban életünk utolsó pillanatáig!

Adja Isten: úgy legyen!

Trianon évfordulójára.

MAGYAR TESTVÉREIM!

Évről-évre visszatér hozzánk ez a szomorú, történelmünk leg-szomorúbb napja. Félve vártuk eljövetelét minden évben, mint olyan napot, amely a legnagyobb szomorúságot juttatta eszünkbe. Sokáig, majd húsz évig úgy tekintettünk, mint szép hazánk megfeszítésének napját, s elsírtuk könnyeinket nagy fájdalomunkban. Sokszor már annyira erőt vett rajtunk a kétségbeesés, hogy mint a megváltozhatatlan végzet napját szenvedtük át, amikor újra és újra elborította arcunkat a szégyen, ha arra gondoltunk: mivé tették ezeréves szép hazánkat!

Csaknem húsz hosszú esztendő múlt el így fölöttünk és egyszer... nagy ünnepet ült hazánk. Kilenceszáz éves fordulóját ünnepeltük annak, hogy első szent királyunk elhagyta földi hazáját s elfoglalta helyét a magyar szentek között. Akkor, ezen a nagy ünnepen jutott eszünkbe valami, amit pedig sohasem lett volna szabad elfelejtenünk... Az, hogy mi, magyarok az Isten Anyjának, a Magyarok Nagyasszonyának népe, gyermekei vagyunk! Akkor eszméltünk rá, hogy hiszen első nagy királyunk halála előtt a Boldogságos Szűznek ajánlotta fel hazánkat s hogyan is veszne el az az ország, amely híven kitart égi pátrónája, védőasszonya, a Patrona Hungariae mellett?

És mi történt? Alighogy erre ráeszméltünk, s szégyenkezve vallottuk be magunknak, hogy bizony, nagy fájdalomunkban már csaknem teljesen megfeledkeztünk égi Pártfogónkról, akkor vetődött észre, hogy Szent István királyunk kilenceszáz esztendő óta